

BODNÁR BEÁTA

Közvélemény a helyreállító igazságszolgáltatásról – Empirikus kutatás

*„Kizárólag abban a statisztikában hiszek, amit magam hamisítok”
/Winston Churchill/*

ABSTRACT

This study presents the popular opinion on restorative justice in Hungary. We process data from empirical research, which was carried out by myself. It is comparative research helyett The research is comparative. It is comparative research, because the OKRI made a similar questionnaire in this topic. In the first part we outline the definition and history of restorative justice. In the second part we analyse the data from the questionnaires, before drawing a conclusion. I believe that if we check the results, we will see the opinion of people. If I would like to summarise my complex view in this topic, I can tell that people are opened for the restorative justice and they believe that restorative justice can reduce the recidivism. Notwithstanding the fact that people have positive impressions on restorative justice, I think legislators still have some work to do in this area.

Keywords: restorative justice ■ criminal mediation ■ empirical research
■ penal questionnaire ■ definition of criminal mediation ■ opinion on restorative justice ■ restorative justice in Hungary

I. BEVEZETÉS

Szinte minden empirikus kutatás lefolytatásakor legalább egyszer – a közönség soraiból vagy egészen váratlan személyektől – szembesülnünk kell a churchilli cinizmussal. Ez az attitűd azonban nem tarthat vissza egyetlen kutatót sem az addig ismeretlen felfedezésétől. Amennyiben ugyanis ez a fék megjelenne, soha nem derülne fény arra, hogy a híres mondat csupán „fakenews”, a lelkiismeretes közvéleménykutatások pedig általában nem hazudnak. Éppen ezért jelen tanulmány keretei között egy „hamisítatlan” közvéleménykutatás eredményeinek közlésére vállalkoztam.

Az általam összeállított kérdőív a büntetőjogi helyreállító igazságszolgáltatással kapcsolatos lakossági álláspontot igyekezett felmérni. A kedvelt társadalomtudományi módszert alkalmasnak éreztem arra, hogy a tudományos élet számára is használható információkat rögzíthessünk a büntetőjog ezen irányvonaláról. Az empirikus látásmód lehetőséget biztosít arra, hogy felülről ránézhesünk a resztoratív szemlélet társadalmi elfogadottságára, gyakorlati lecsapódására. Az adatok rögzítésén túl világossá válhatnak számunkra a javítandó pontok, a további felvilágosítást vagy tájékoztatást igénylő szabályozási mozzanatok. Meggyőződésem ugyanis, hogy a helyreállító igazságszolgáltatás kizárólag akkor képes konfliktusfeloldási szerepét betölteni, ha egy aktív, sztereotípiáktól mentes és erre nyitott társadalommal találja szemben magát. A tudományos élet feladata pedig ezen szellemiség állapotának felmérése, fejlesztése és a cél útjában álló hegyek, dombok vagy göröngyök megvilágítása.

Ebben a szellemiségben, a tanulmány keretei között szót ejtünk a büntetőjogi helyreállító igazságszolgáltatás múltbéli és jelenlegi társadalmi elfogadottságáról, a felmerülő ellenérzésekről, pozitív és negatív álláspontokról, véleménykülönbségekről, és igyekszünk rávilágítani a szemmel látható akadályokra, hogy azok eltávolítása könnyebb feladattá válhasson.

II. A KUTATÁS ELMÉLETI HÁTTERE

Az empirikus kutatás célkitűzései között szerepelt a laikus közösség ismereteinek felmérése a büntetőjogi helyreállító igazságszolgáltatás jogintézményeiről, különös tekintettel a közvetítői eljárásra. Természetesen a teljes szabályanyag, a pontos definíciók vagy a mögöttes elvek részletes ismerete nem elvárható, azonban a tudományos igényesség érdekében – álláspontom szerint – mindezek rögzítése mellett szó nélkül nem mehetünk el.

A közvetítői eljárás vagy criminal mediatio ma ismert fogalmaink szerint a XX. század derekán jelent meg az Amerikai Egyesült Államok területén. A kriminológia térnyerésével világossá vált, hogy sem kizárólag a tette, sem kizárólag a tettesre koncentráló büntetőpolitika nem válhat eredményessé. Ezen felismeréssel párhuzamosan, a viktimológiai kutatások hatására a jogtudomány felismerte, hogy eddig kizárólag a „színdarab” egyetlen szereplőjére koncentrált. A sértett – a dráma másik szereplője – a sötétben maradt, azonban az ő előrelépése nélkül a bűncselekmény maga teljességében nem tárható fel.^[1] A kriminalitás megismerése, kezelése és megelőzése érdekében a két gondolat összekapcsolódott, és kibontakozott a resztoratív igazságszolgáltatási szemlélet.^[2] A legfőbb szempont vitathatatlanul a konfliktus feloldása. Konzekvencionalista elméletként célja a jövőbeni bűnözés csökkentése, továbbá új elemként

[1] Tóth, 2005, 189-192.

[2] Daily, 2002, 59.

jelenik meg a sértettnek nyújtandó jóvátétel elérése. A konfliktust a közösség vitájaként értékeli, annak megoldását oda kívánja visszavezetni.^[3] Az igazságszolgáltatást éppen ezért holisztikus módon, olyan ideális állapotként szemléli, amely egyformán figyel az elkövetőre, az áldozatra és a közösségre.^[4] A resztoratívitás elvének magyarországi megjelenése – álláspontom szerint – a rendszerváltás utáni időszakra tehető. A szocializmussal történő leszámolást követően, első lépésként a tudományos élet képviselői kezdték el szorgalmazni a helyreállító igazságszolgáltatás megoldásainak alkalmazását. Kiemelték a büntetési és a nem-büntetési modellek kombinációjának szükségességét, miszerint nem elégséges a bűncselekmény precíz felderítése, a bizonyítékok teljeskörű beszerzése, hanem szükséges az elkövető és a sértett alkotmányos jogainak előtérbe helyezése, a bírói és a társadalmi aktivizmus élénkítése mellett a túlterjeszkedett állami büntetőhatalmat visszaszorítani.^[5] Az Európai Unió ugyanezen elvárásokat fogalmazta meg Magyarországgal szemben. Az 1987-es és a még részletesebb, 1999-es európai tanácsi mediációs ajánlásokat követően az unióban is előtérbe került a resztoratívitás hangsúlyozása. A sértetti jogok előtérbe helyezése minden tagállam kötelezettségévé vált.^[6] A szemléletváltást tükrözte az ügyészi megrovas, a nyomozás megszüntetése vagy a „rejtett mediálásként” számon tartott vádelhalasztás lehetősége.^[7] A helyreállító igazságszolgáltatás tényleges bevezetése azonban továbbra is váratott magára. 2001. március 15.-én az Európai Tanács minden tagállamra kötelező kerethatározatot fogadott el, amelyben rögzítette – áldozatvédelmi okokra hivatkozva – a büntetőjogi mediáció bevezetésének kötelezettségét 2006. március 22.-ig. A „felső” kényszer hatására elkészült a Társadalmi Bűnmegelőzési Nemzeti Stratégia, módosították a Büntető Törvénykönyvet és a Büntetőeljárás törvényt, valamint a végrehajtási törvény szövegezését. Az Igazságügyi Minisztérium szárnyai alatt megalakult az Áldozatvédelmi Szolgálat, és elfogadásra került a 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.

A sürgető határidő ellenére – az elhúzódó kodifikációs munkák okán – végül 2007. január 1-jén Magyarország, eleget téve európai uniós kötelezettségének, bevezette a büntetőjogi közvetítői eljárást, valamint hozzá kapcsolódóan a tevékeny megbánást, mint büntethetőséget megszüntetőt okot.

Az elterelés szűk fogalmát alkalmazva – a közvetítői eljárás megvalósításával – a büntetőeljárást valamely szakaszában a hagyományos útról eltérítjük.^[8] Természe-

[3] Győri, 2014, 185-196.

[4] Szabó, 1990, 897-911.

[5] Roach, 1992, 671-716.

[6] Kiss, 2005, 75-81.

[7] Pápai-Tarr, 2012, 147-148.

[8] Az elterelés tág fogalmát alkalmazva minden konfliktusrendező eszközt a kategóriába kellene sorolnunk, így példának okáért a dekriminalizációt, a depónalizációt, továbbá az alternatív büntetéseket. Lásd például: Gödöny 1991, 7-40. Álláspontom szerint ez jelen esetben túlságosan tágítaná a látómezőket és nehezítené a megértést, ezért alkalmazzuk a szűk megközelítést.

tesen a későbbiekben a szankcionálás módja is az eltérítéshez igazodik. Az elterelés alkalmazásával egyértelműen lehetőség nyílik – a fentiekben ismertetett – elméleti követelmények megvalósításán túl gyakorlatias célokat is szolgálni, példának okáért csökkenteni a költséges szabadságvesztések végrehajtásának számát, gyorsabb és kielégítőbb jóvátételt biztosítani a sértett számára, továbbá mérsékelni a bírósági és a büntetés-végrehajtási intézetek túlterheltségét.^[9] Napjainkban a közvetítói eljárás szabályait a 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról, a 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységről, továbbá a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről szabályozza.

A közvetítói eljárás a terhelt vagy a sértett, vagy mindkét fél indítványára indulhat meg, továbbá az ügyészség kezdeményezésére, de kizárólag a két szereplő beleegyezésével. Az eljárás lefolytatásának érdekében a büntetőeljárást az ügyészség egy alkalommal, hat hónapra felfüggeszti. Az eljárás megindulásának feltételei közé sorolható a beleegyezésen túlmenően a terhelt bűnösségre is kiterjedő beismerése, az ügy körülményeire tekintettel várható jóvátétel, és, hogy a közvetítés a büntetőeljárás céljaival ne legyen ellentétes.

Az „új” büntetőeljárás törvény novumaként ki kell emelni, hogy a közvetítói eljárás és a büntető anyagi jogból ismert tevékeny megbánás egymástól elváltak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy 2018 júliusától nem kizárólag a Btk.-ban felsorolt bűncselekmények esetében, a büntetőség megszüntetése vagy a büntetés korlátlan enyhítése érdekében alkalmazható, hanem minden esetben, amíg a közvetítés eredménye elérhető. Ezen újítással egyidejűleg megszűnt a bűncselekményi körre vonatkozó taxatív felsorolás is.^[10] A közvetítói eljárásra már nem kizárólag az előbb említett elterelés során, hanem megállapodásos eljárás keretében is lehetőség van.^[11] Súlyosabb bűncselekmények megvalósítása esetén a megállapodás – sikeres közvetítés esetében – kedvezőbb büntetéseket tartalmaz.^[12] Változatlan a közvetítói eljárást lefolytató személyek köre, azaz, ezen feladatot továbbra is nagyrészt a Pártfogó Felügyelői szolgálat látja el, jelenleg a megyei Kormányhivatalok Osztályaként. Az eljárás megindulásáról tehát az ügyészség a pártfogói szolgálatot, továbbá a sértettek védelme érdekében függetlenül működő, de az Igazságügyi Minisztérium alá rendelt Áldozatsegítő Szolgálatot tájékoztatja. Az eljárás során 2022. március 1-jétől lehetőség nyílt a távközlési eszközök használatára, így nem kizárólag a sértett és a terhelt egyidejű és személyes jelenlétével lehetséges a mediáció.^[13] Ezen új lehetőség hatása- it és kihasználtságát – álláspontom szerint – kizárólag a jövőben ítéldhetjük meg. Amennyiben az eljárás eredményesen végződik, továbbra is lehetséges a tevékeny megbánás jogkövetkezményeit alkalmazni, továbbá a vádemelés keretében indítványozni a fentiekben ismertetett újításokat. Eredménytelenség esetén ter-

[9] Barabás, 2020, 255-256.

[10] Jogaszvilag.hu: A közvetítói eljárás szabályai az új Be.-ben, 2018.

[11] Álláspontom szerint az egyezség szintén az elterelés egy megvalósulási formájának tekinthető.

[12] Jogaszvilag.hu: A közvetítói eljárás az új be.-ben, 2018.

[13] 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységről, 11. § (4).

mészeten a büntetőeljárás visszakerül a hagyományos „mederbe”, a közvetítés iratai pedig bizonyítékként nem használhatók fel.

Összességében az empirikus kutatás alapját a fentiekben ismertetett elméletiség és szabályanyag alapozta meg. Mindezek társadalmi ismertségéről, hozzájuk kapcsolódó attitűdökről, elfogadottságáról, esetleges sztereotípiákról igyekeztem az általam összeállított és megfogalmazott kérdőívben keresztül képet kapni, és azt a tudományos közösség számára közreadni.

III. A KUTATÁS INDOKAI ÉS CÉLJA

A kutatás indokoltságát – álláspontom szerint – három fő pillér alapján világhatjuk meg.

Első tartóoszlopként rögzíthetjük, hogy a politikai közösség összességének véleménye teljes mértékben hatást gyakorol a jogintézmények megítélésére. Ez a kijelentés tetten érhető a jogalkotásban, példának okáért – hogy a témától ne távolodjunk el – az Amerikai Egyesült Államokban alulról szerveződött társadalmi nyomásra jelent meg a közvetítői eljárás, mint a büntetőjogi helyreállítás zászlóshajója. A tételmondat azonban a jogalkalmazásra is igaz, így könnyen beláthatjuk, hogy egy nagy ellenállást kiváltó büntetőjogi jogintézmény – demokratikus körülmények között – nem, vagy kevés sikerrel alkalmazható. A gyakorlati jogalkalmazás szempontjából így nem elhanyagolható a politikai közösség véleményének felmérése és válaszaik megfelelő figyelemmel kezelése.

Másodsorban a jogintézmények megítélésére, hiányosságaira és problémáira nem kizárólag a hivatást gyakorlók, hanem a „végfelhasználók” oldaláról is rávilágíthatunk. A vélekedéseket természetesen számos tényező befolyásolja, azonban kizárólag hasonló felmérések útján tudhatjuk meg, hogy további érzékenyítés, a látómezők szélesítése szükséges-e egyes jogi megoldásokkal kapcsolatban. Meggyőződésem ugyanis, hogy a társadalom felkészületlensége, belső attitűdje, esetleges ellenérzései a jól kidolgozott és hasznos jogintézmények érvényesíthetőségét is szabotálhatják. Ennek a jelenségnek a felmérése és felismerése a fejlődés egyetlen lehetséges útja.

Harmadik oszlopként fontosnak tartom kiemelni az empirikus kutatások bizonyos időközönkénti megismétlésének szükségességét. Az Országos Kriminológiai Intézet a közvetítői eljárás bevezetését követően kutatást folytatott le.^[14] A közölt eredményekből leszűrhető volt, hogy a lakosság zöme a punitív büntetőjogi reakciókat preferálja, kevés mértékben sértettközpontú, azonban nyitott a reparatív eszközök alkalmazása iránt. Az OKRI nyíltabb kommunikációt és tájékoztatást javasolt a jogintézmények lehető legszélesebb elfogadtatása érdekében. Mindezek alapján indokoltnak tartom – 15 év elteltével – megvizsgálni

[14] Kerecsi, 2006.

ennek a vállalkozásnak a sikerességét. Összességében kutatásomat – a természetes kíváncsiságon túl – a jogintézmény elfogadottságának, a politikai közöség álláspontjának felmérése indokolta.

IV. A KUTATÁS MÓDSZERE

A kutatást megalapozó adatok rögzítésére írásbeli önkitöltős kérdőíves módszert alkalmaztam. A kérdőívben szereplő kérdések túlnyomórészt saját megfogalmazásúak, valamint tartalmazzák az Országos Kriminológiai Intézet által 2006-ban lefolytatott és hozzáférhetővé tett kutatás formuláit. A kérdőívek egyezése minden esetben az adatok összehasonlíthatóságát szolgálja. Szerkezetét tekintve a kérdőív három alegységre, nevezetesen (I.) Szabálykövetéssel kapcsolatos kérdések; (II.) A büntető igazságszolgáltatás feladatai; (III.) Ismeretek a hazai bűnözés „valódiságáról” tagolódik. Az alegységek a megértés segítésén túl alkalmasak önálló következtetések megfogalmazására, így ezen tanulmányban a II. egység kérdéseit vizsgáljuk meg közelebbről. A kérdőív teljes terjedelmében harminc főkérdésből épül fel. A kérdések nagyobb százalékban zártak, míg kisebb arányban félig nyitottak. Általánosságban az egyszeres választás lehetősége, három kérdés esetében a többszörös opció kiválasztása volt lehetséges.

A kérdőív kitöltésére kizárólag írásbeli lekérdezés útján, papíralapú és online terjesztéssel került sor. A kérdőívek eljuttatását és elemzését saját magam végeztem el. A válaszadás 2022. január végétől 2022. március elejéig tartott. A kitöltők a nagykorúság betöltésétől kezdődően minden korosztályt lefednek, lakóhelyüket tekintve a községektől a fővárosig skálázhatóak. Az iskolai végzettség – amely az általános iskola nyolc osztálytól az egyetemi végzettségig terjed – megadásán túl, a kutatás során a kitöltők nemét vettem figyelembe, mint kemény változót. A kutatás a megnevezett négy demográfiai kérdésen túl egyéb adatot – például vagyoni helyzet, munkahely, vallás, politikai nézet – nem tartalmaz. A válaszadás önkéntesen zajlott – a demográfiai adatokon túl kötelezően megválaszolendő kérdéseket sem tartalmazott – és teljes mértékben anonim módon, a GDPR szabályoknak megfelelően rögzített. A számosságot tekintve 1201 fő válaszait rögzítettem. Természetesen, a túlnyomórészt online térben megjelenés okán, a reprezentativitás nem jelenthető ki, azonban álláspontom szerint a kitöltők széles spektrumára és az internetes hozzáférés elterjedtségére tekintettel a kutatás alkalmas az általam kitűzött célok megválaszolására.

V. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

A kutatás eredményeinek közlését és értékelését kérdéscsoportonként végezzük el. A tanulmányban – a kutatás módszerénél rögzítettek alapján – az em-

pirikus kutatás II. kérdéskörének vizsgálatára koncentrálnak. A fennmaradó két egység elemzése külön tanulmányok témáját képezi. Az értelmezés elősegítése érdekében a II. A büntető igazságszolgáltatás feladatai részhez társított tizenöt kérdést is alegységekre bontva tárgyaljuk. Az alegységek kialakítását a kérdések közötti logikai kapcsolat alapján – nem feltétlenül követi szerepeltetésük sorrendjét – végeztem el.

1. A büntető igazságszolgáltatás feladataira vonatkozó kérdések

Az első alegységbe sorolt kérdések a laikus közösség álláspontját voltak hivatottak felmérni a büntető igazságszolgáltatás feladatairól. Az itt tárgyalt és értékelt kérdések a következők voltak:

1. Ön szerint a büntető igazságszolgáltatásnak kizárólag a tettes megbüntetése a feladata?
2. A büntető igazságszolgáltatásnak az elkövetőre és a sértettre egyaránt kell figyelni?
3. A büntető igazságszolgáltatásnak kizárólag az okozott kárt kell megtéríteni?
4. A büntető igazságszolgáltatásnak a tettet is meg kell büntetni és az okozott kárt is meg kell téríteni?
5. A büntető igazságszolgáltatás feladata, hogy felkeltse az elkövető bűntudatát?
6. Az elkövető megbüntetése fontosabb, mint az elkövető emberi jogai?

A legfontosabb cél azon dilemma eldöntése volt, hogy a válaszadók többsége azon az állásponton helyezkedik-e el, hogy kizárólag az elkövető megbüntetése a cél, vagy egyéb feladatok betöltését is elvárja a büntető ítélkezés gépezetétől. Kiegészítésként kérdést tettem fel arra vonatkozóan, hogy az elkövető megbüntetése fontosabb-e, mint az elkövető emberi jogainak védelme. A kiegészítést alkalmasnak tartottam arra, hogy megállapítsuk: a büntetés párti közösségben a törvény szigora mindenek felett álló elvárásként jelenik-e meg.

Másodsorban igyekeztem felmérni, hogy az egyéb feladatok – elkövető által okozott kár megtérítése, sértettre összpontosítás – teljesítése milyen mértékben elvárás. A kérdések alapján úgy véltem, eldönthető lesz, hogy a magyar lakosság inkább büntetés párti, vagy nyitott és elfogadó a resztoratív eszközökkel szemben.

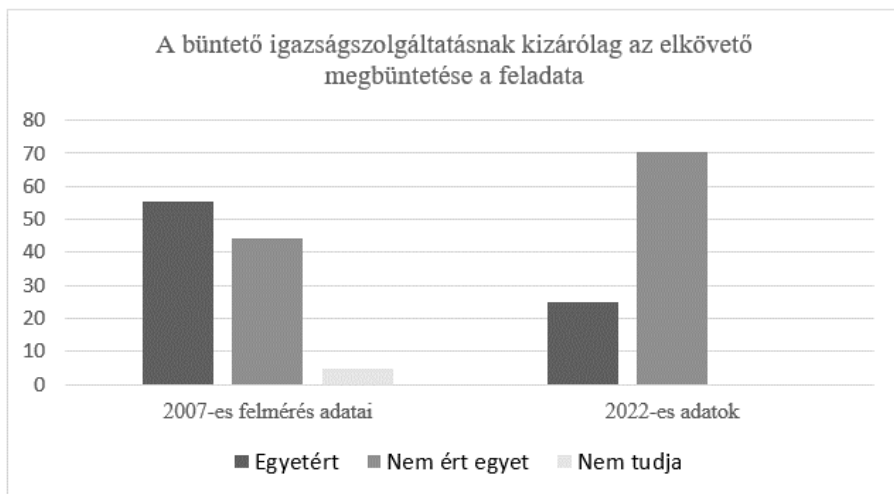
Az Országos Kriminológiai Intézet tizenöt évvel ezelőtti felmérése alapján, 2007-ben a magyar lakosság azt várta, hogy a büntető igazságszolgáltatás kizárólag az elkövető megbüntetésére koncentrálnon, az emberi jogok védelmét pedig az állam büntetési igénye háttérbe szoríthatja. A bűncselekmény során okozott kár megtérítése, mint teljesítendő cél nem jelent meg, azonban a sértettre való koncentrációt már ekkor is a büntetőjogi gépezettel szembeni elvárásként mutatták ki.

Ezen eredmények alapján úgy véltem, napjainkban is a kizárólagos büntetés-pártiság jellemző, de a sértettre történő koncentráció továbbra is elvárás. Úgy véltem, a kár megtérítése ma már alapvető követelmény a laikus közönség részéről, továbbá reméltem, hogy az emberi jogok védelmét mindenek felett állóként kezelik.

a) Az adatok elemzése

Első feltételezésemmel ellentétesen, a válaszadók álláspontja szerint a büntető igazságszolgáltatásnak nem kizárólagos feladata az elkövető megbüntetése. A felelősségre vonást fontos és kívánatos célként kezelik, azonban ezen túlmenően további elvárásokat is támasztanak a büntető jogalkalmazással szemben. A korábbi felmérés során tapasztalt tendencia tehát egyértelműen megváltozni látszik.

A kérdés megosztottságot nemre, korra, lakóhelyre, iskolai végzettségre tekintettel nem eredményezett, minden kategóriában a végső mértékhez hasonló egyet nem értés volt tapasztalható.

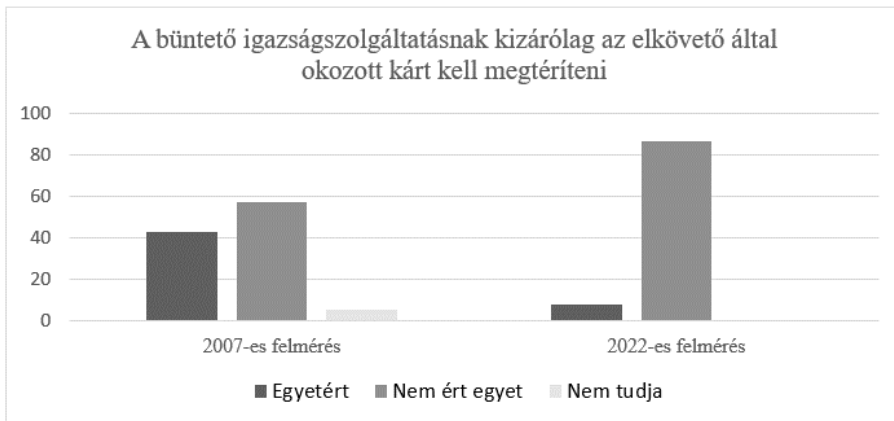

1. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 1.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)^[15]

Megállapíthatjuk, hogy a mindenek feletti büntetési igényt a mindenek feletti kártérítési igény nem váltotta fel.

A 2. ábrából kirajzolódó arány jól tükrözi, hogy a büntető igazságszolgáltatás „polgári jogiasodása” ebben a vetületben nem figyelhető meg. Az elkövető által okozott kár pusztán megtérítése a társadalom elvárásait nem képes kielégíteni.

[15] A tanulmányban szereplő ábrák egyaránt tartalmazzák az Országos Kriminológiai Intézet és a saját kutatásom adatait. A tanulmányban szereplő ábrák mindegyike saját szerkesztésű.

*2. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 2.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)*

A markánsan kirajzolódó vélemény – szintén – nem osztotta meg a válaszadókat. Az egységességet leginkább a korok szerinti lebontás tükrözi. A megközelítéssel egyet nem értés egyetlen életkori kategóriában sem csökken 80% alá.

*3. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 3.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)*

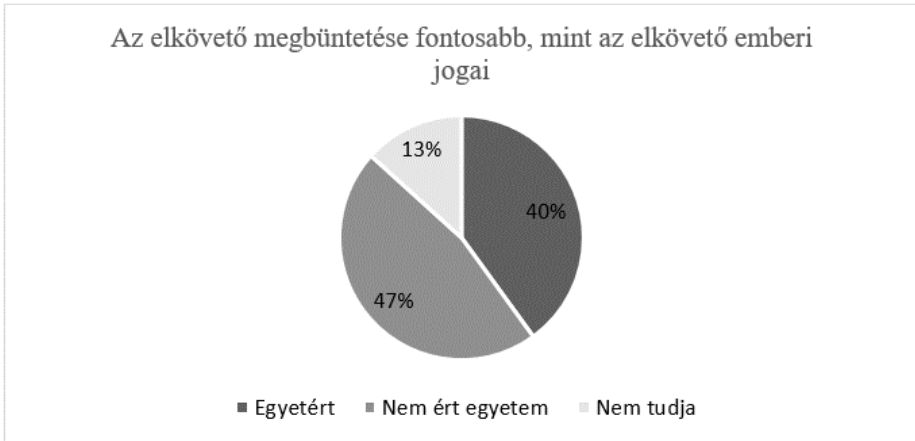
Az előző két kérdés kombinálásával megállapíthatjuk, hogy a válaszadók 89,6%-a úgy gondolja, hogy a büntető igazságszolgáltatás feladata egyszerre

a büntetés és a kártérítés. Feltehetőleg a kártérítés kifizetését nem az államtól, hanem az elkövetőtől várják el. Az állami kártérítés lehetőségétől azonban elzárkózás nem volt tapasztalható. A félig nyitott kérdésekből leszűrhető, hogy a bűncselekmény által okozott kár fogalmáról túlnyomórészt a válaszadók vagyoni kárra asszociálnak. A sértettnek okozott érzelmi, lelki és egyéb károk ritkább esetben merülnek fel, azok megtérítését a laikus közösség kevésbé várja el, illetve kevésbé látja megtéríthetőnek.

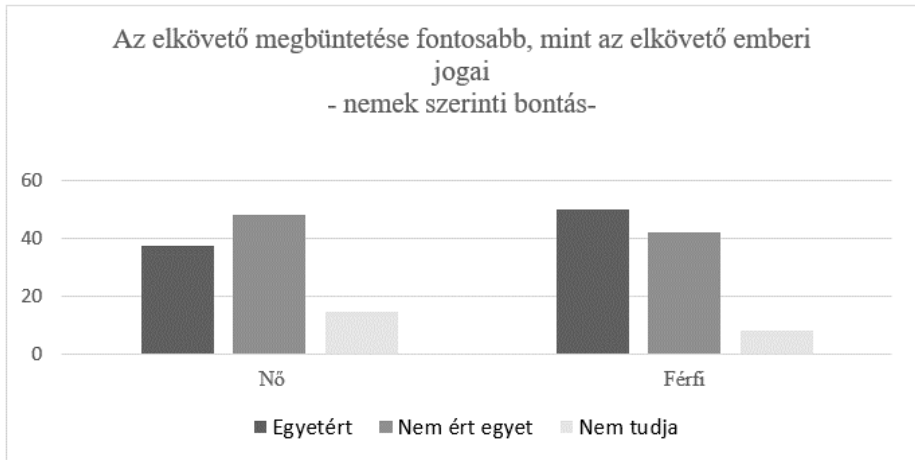
4. ábra: A büntetőigazságszolgáltatás feladata 4.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

Az elkövető emberi jogainak tiszteletben tartása megosztotta a válaszadókat. Az összesített válaszok alapján a mérleg nyelve az emberi jogok védelme felé billent el, igaz, pusztán 6,7% különbséggel. Az előzetes várakozásaim tehát beigazolódtak, napjainkban a büntető igazságszolgáltatástól a politikai közösség humánusabb megközelítést vár el.

5. ábra: A büntető igazságszolgáltatás és az emberi jogok 1.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

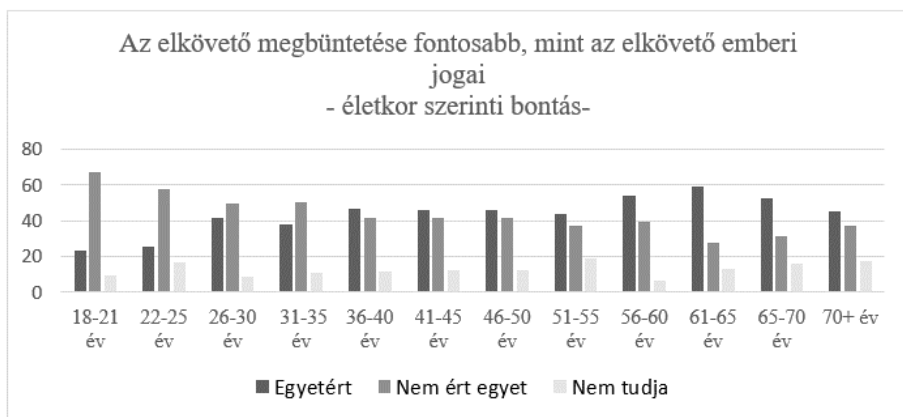
Az adatok elemzése során azt tapasztaltam, hogy a férfi válaszadók inkább helyeslik az elkövető emberi jogainak háttérbe szorítását. A női válaszadók ezt a megközelítést elvetik, habár az ő körükben is jelentős mértékben elfogadott a mindenk feletti büntetés elve.

6. ábra: A büntető igazságszolgáltatás és az emberi jogok 2.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

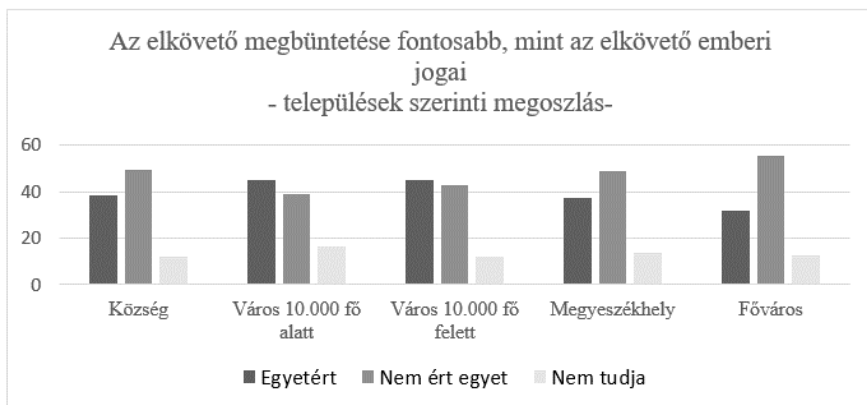
A kérdésre válaszolók körében életkoruk alapján is megosztottság tapasztalható. A 7. számú ábra jól tükrözi, hogy a fiatalabb generáció az emberi jogok

büntetőjogi tiszteletét egyetemesebb értéként kezeli, mint az idősebb korosztályba tartozó személyek. Kiemelkedően magas értéket láthatunk a fiatal felnőttek esetében, így arra következtethetünk, hogy az évtizedek előrehaladásával a humanizmus egyre jelentősebb elvárás lesz a büntető igazságszolgáltatással szemben. A félig nyitott kérdésekre adott válaszokból kitűnik, hogy az idősebb válaszadók – különösen, akik az 56. életévüket betöltötték – a kifejezetten álláspontjuk szerint súlyos bűncselekmények – életellenes tettek – elkövetői esetében tartják elfogadhatónak a mindenek feletti büntetés elvét. Általánosságban tehát a kegyetlen és embertelen büntetőjogi fellépést nem tartják elfogadhatónak, azonban egy bizonyos szint felett erkölcsileg igazolhatónak vélik az ilyen jellegű büntetéseket.

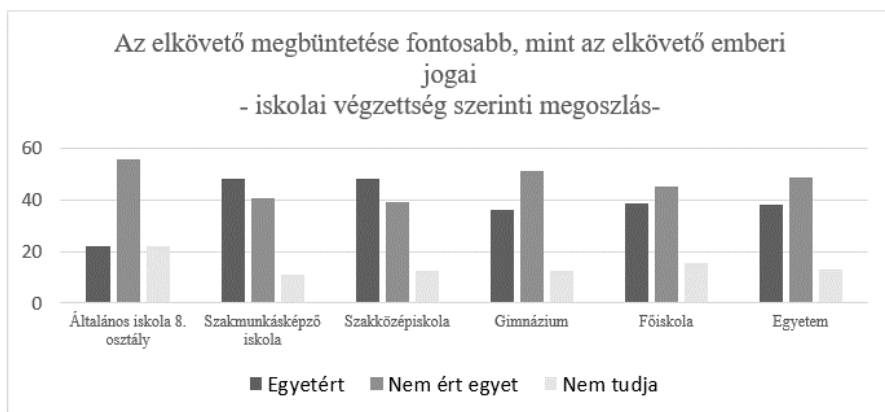
7. ábra: A büntető igazságszolgáltatás és az emberi jogok 3.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A válaszok szórása településmegoszlás szerint nem várt eredményeket mutatott. Annak ellenére, hogy a nagyobb lélekszámú településeken a bűnözés nagyobb és súlyosabb méreteket ölt, a válaszadók a kisebb városokban érzik szükségesnek a szigorúbb fellépést. Feltehetőleg az adatok a fiatalok nagyvárosi arányával magyarázhatóak. A kérdést sokkal inkább befolyásolják a szocializációs különbségek, mint az egyes települések területén realizálódó bűnözési mérték.

8. ábra: A büntető igazságszolgáltatás és az emberi jogok 4.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A szocializációs különbségek – természetesen – a tanultság fokában is megmutatkoznak, így láthatóan az emberi jogok háttérbe szorítását inkább az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők tartják elfogadhatónak.^[16]

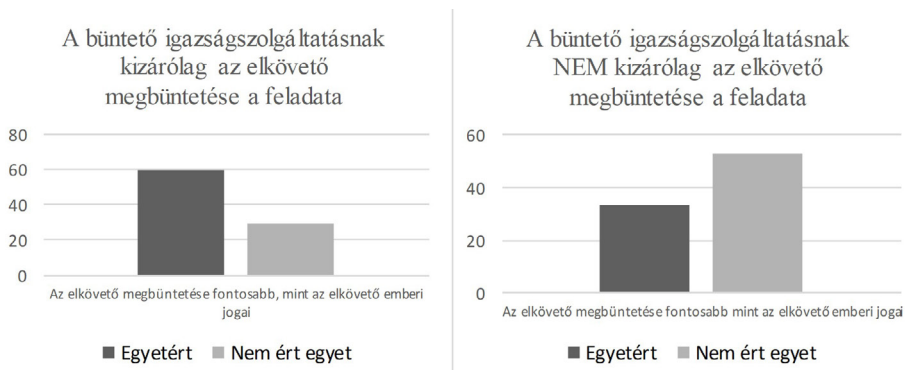

9. ábra: A büntető igazságszolgáltatás és az emberi jogok 5.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

Összefüggés fedezhető fel a büntetőjog kizárólagos büntetőfeladata és az emberi jogok büntetőjogi tisztelete között. Azok a válaszadók, akik úgy vélik:

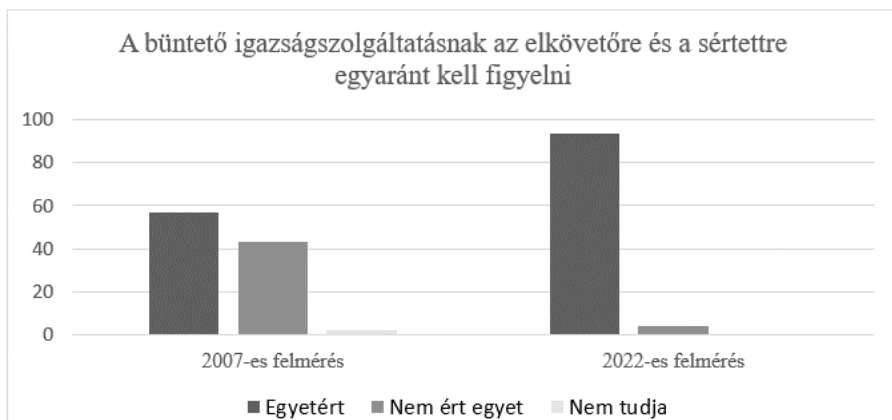
[16] A felmérésben összesen 18 olyan személy vett részt, aki az általános iskola 8. osztályán kívül egyéb végzettséggel nem rendelkezik. Az ő véleményükből ezért messzemenő következtetéseket nem lehet levonni.

a büntetőjog feladata csak a büntetés, szemmel láthatóan nagyobb arányban áldoznak fel a hatékonyság oltárán az elkövető emberi jogait. Ezzel szemben, akik úgy gondolják, kívánatos, ha a büntető igazságszolgáltatás a szankcionáláson túl egyéb feladatokat is ellát, többségében elvárják a humánus eljárást is.

10. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata és az emberi jogok tiszteletben tartása
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A büntető igazságszolgáltatás feladatainak sorában a következő kérdés a sértett eljárásban betöltött szerepére vonatkozott. Napjainkban a büntetőeljárás egyre inkább sértettközpontú, a korábbi mellőzöttség kevésbé tapasztalható. A szakmai indokokon túl ezt a változást jelentős társadalmi támogatás is kíséri. A 11. ábra alapján kijelenthetjük, hogy a laikus közösség alapvetően elvárja az elkövető és a sértett érdekeinek egyenlő figyelembevételét.

11. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 5.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

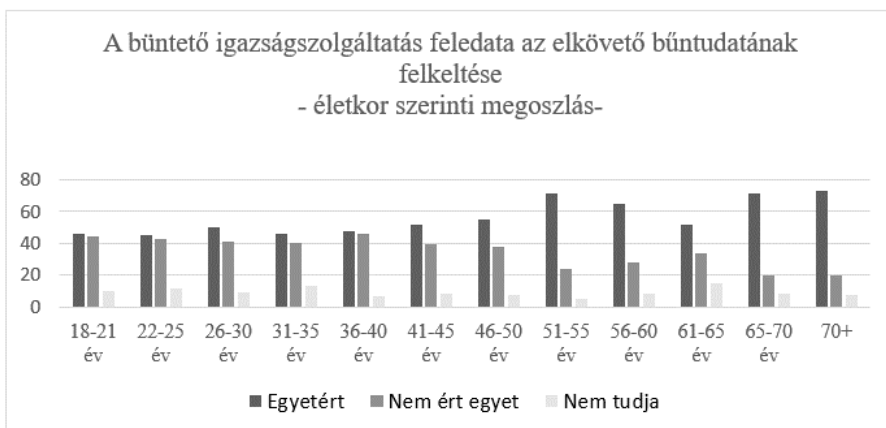
Az alcsoport utolsó, egyben átvezető kérdése arra igyekezett rávilágítani, hogy a válaszadók túlnyomó többsége hogyan viszonyul az elkövető büntudatának felkeltéséhez. A kriminálpszichológia jelenlegi állása szerint a visszaesés kockázatát jelentősen növeli, ha az elkövető tettének súlyát és annak következményeit nem ismeri fel. A hatékony és tartós társadalmi visszailleszkedés érdekében a megbánás – akár egyes részcselekményeké is – elengedhetetlenül szükséges.

A bizonyított hatékonyság ellenére a válaszadók körében bizonytalanság volt tapasztalható abban a kérdéskörben, hogy a büntető igazságszolgáltatásnak feladata-e felkelteni az elkövető büntudatát. AZ OKRI felmérése alapján az elkövető felelősségérzetének felkeltése egyértelműen feladatként jelent meg, azonban ezt az érzést a válaszadók a büntudattal nem azonosítják. Annak ellenére, hogy az összesítés alapján – kis százalékos aránnyal – a büntudat felkeltése feladatként realizálódott, a bizonytalanság érzékelhető volt. Kijelenthetjük tehát, hogy a lakosság körében a felelősségérzet felkeltése alapvető elvárás, azonban a valódi büntudat kiváltását nem feltétlenül az igazságszolgáltatás gépezetétől várják el.

12. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 6.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A bizonytalanság a fiatal generációk tekintetében érzékelhetőbb volt. Úgy tűnik, az idősebb válaszadók inkább tekintik a büntető igazságszolgáltatás feladatának az elkövető büntudatának felkeltését, mint fiatalabb társaik. Az eltérés más kemény változók esetében nem volt kimutatható.

13. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 7.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

2. A közvetítői eljárásra vonatkozó kérdések

A hatékonyság érdekében a kérdőív elkészítése során a helyreállító igazságszolgáltatás szűkebb fogalmát vettem alapul, azaz resztoratív igazságszolgáltatás alatt a bűn feloldozásának közösségi módját értettem. Eljárásjogi szempontokat figyelembe véve, speciális büntetőeljárásnak tekintettem, amely nem csorbítja az állam büntetőmonopóliumát, azonban a közösség, az elkövető és a sértett érdekeit helyezi előtérbe. A fogalom legegységesebben megjelenő jogintézményét – a büntetőjogi közvetítői eljárást – kiemeltem a definíció alá sorolható intézmények sorából. Ennek oka, hogy az eljárás magasan a legismertebb helyreállító eszköz hazánkban, így azzal a feltételezéssel éltem, hogy a büntető mediáción keresztül releváns és következtetésekre alkalmas válaszokat kaphatunk a helyreállító igazságszolgáltatás teljes elméletére.

Ebből az okból kifolyólag a második alegységbe sorolt kérdések indirekt és direkt módon a büntetőjogi közvetítői eljárás megítélésére vonatkoztak. A feltejt kérdések a következők voltak:

1. A büntető igazságszolgáltatásnak elő kell segítenie a sértett és az elkövető megegyezését?
2. A sértett megnyugvását segíti, ha az elkövetővel megbeszélheti érzéseit?
3. Ha az elkövető megegyezik a sértettel, kisebb eséllyel követ el újra bűncselekményt?
4. Ha a büntető igazságszolgáltatás a megegyezésre koncentrál, csökken a bűnözés?
5. A helyi közösségeknek is szerepet kellene adni a büntető igazságszolgáltatásban?

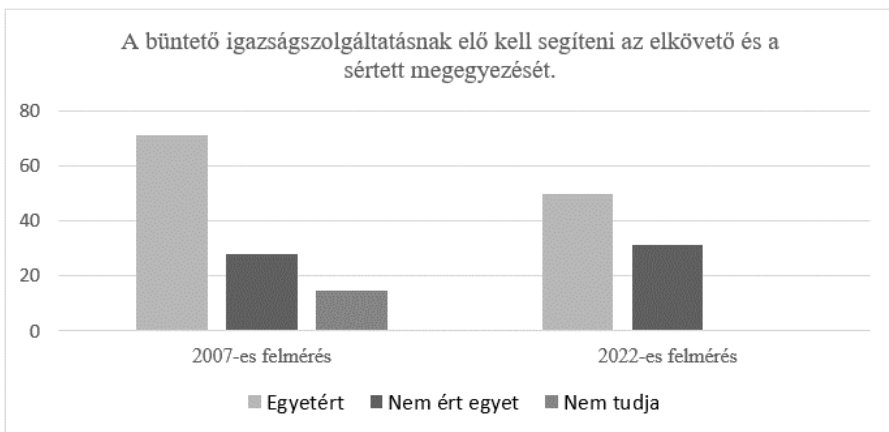
6. Ha a sértett és az elkövető valamiben megegyeznek, a bíróságnak lehetőséget kell biztosítani az egyezség megváltoztatására?
7. Ön szívesen venne részt büntetőjogi közvetítésben?

a) Az adatok elemzése

A közvetítői eljárásra vonatkozó rávezető – indirekt – kérdésekből kitűnik, hogy a lakosság nagy része úgy véli, a büntető igazságszolgáltatásnak elő kell segítenie az elkövető és a sértett megegyezését, amennyiben az célszerű és indokolt.

A félig nyitott kérdések alapján világos követelményként fogalmazzák meg a sértett beleegyezését és érdekeinek szem előtt tartását. Különösen elvárják, hogy a hatóság olyan ügyek esetében, ahol a beleegyezés önkéntessége megkérdőjelezhető, ne alkalmazzon közvetítői eljárást. Az erős sértettközpontúságon túl, a válaszadók kiemelték a bűncselekmények súly szerinti osztályozását. Így a súlyosabban büntetendő cselekmények esetén – példának okáért emberölés, súlyos testi sértés, nemi erkölcs elleni bűncselekmények – elképzelhetetlennek tartották a büntető mediáció megvalósítását. A közvetítés pusztán lehetőségének felvetését is ellentétesnek vélték a büntetőjog által elért célokkal, és úgy érzékelték, az eljárás ezekben az esetekben aránytalan lelki terhet jelentene a sértettek számára. Hangsúlyozandó azonban, hogy kisebb súlyú – főleg vagyoni elleni – cselekményeknél kívánatosnak tartják a konfliktus feloldásának megkísérlését a társadalmi kohézió helyreállítása érdekében.

A megegyezésre törekvés iránti elkötelezettség – álláspontom szerint – a 13. ábrán látható, drasztikus mértékben nem csökkent, pusztán a kezdeményezéssel szembeni elvárások cizellálódtak. A mindennek feletti megegyezésre törekvés nem elfogadott, azonban indokolt esetben magas társadalmi támogatottságot élvez.

14. ábra: A büntető igazságszolgáltatás feladata 8.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A büntető igazságszolgáltatásnak tehát feladata – a válaszadók szerint – bizonyos keretek között a megegyezés ösztönzése. Nemzetközi minták alapján azonban mindez nem kizárólag tettes–áldozat mediációs technikával valósítható meg.

Elterjedtnek minősül a közösségi vagy családikör-konferencia keretében történő konfliktusfeloldás is. A technika alapján a sértetten és az elkövetőn kívül ekkor jelen vannak más szereplők – családtagok, tágabb közösség – is. A közös megbeszélés felerősítheti az elkövető büntudatát, hiszen érzékeli a hozzá közel állók rosszallását, azonban eredményesség esetén a környezete nem tagadja meg az elkövetőt, ezzel is csökkentve a visszaesés lehetőségét. A sértetthez tartozó személyek szintén átélhetik az elkövető büntudatát, azonban egyúttal lehetőségük nyílik megbocsájtani, így a természetes bosszúvágy csökkenthető. A technika ideális lehet fiatalkorúak esetében, ahol a környezet és a család támogatása mérvadó változást képes elérni.^[17]

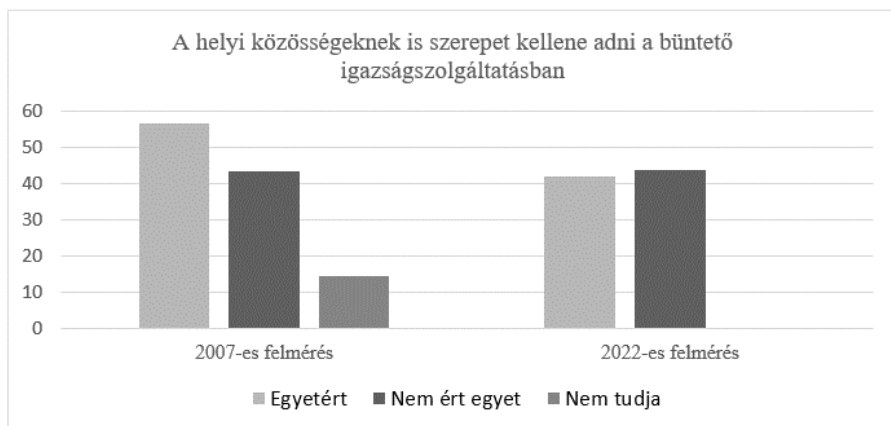
A közösségikonferencia-megbeszéléshez hasonlatos technika az elítélés köre, illetve a közösségi helyreállítás köre. Az említett két esetben a megbeszélők hatósági szereplőkkel is bővülnek, akik aktívan részt vesznek a szankció kialakításán túl egy helyreállítási program létrehozásában. A program biztosítja a jóvátételt és a társadalomba történő visszailleszkedést. Az eljárás pozitívuma a folyamatos nyomon követés, a felmerülő nehézségek monitorozása és a feloldásukra törekvés.^[18]

Álláspontom szerint – annak ellenére, hogy hazánkban hasonló technikák nem valósulnak meg – az ilyen jellegű mediáció a direkt megoldáshoz hasonló, hatékony eredményeket képes elérni.

A válaszadók álláspontja szerint a közösség bevonása a büntető mediáció tekintetében nem kívánatos. Álláspontom szerint ennek oka a fentiekben vázolt mediációs technikák ismeretének hiánya. Amennyiben az erre hivatott szervek a közvetlen mediáción kívül más technikák előnyeit is vázolnák a laikus közösség számára, feltehetőleg ez a vélemény megváltozna. AZ OKRI által kitűzött tájékoztatási cél tehát ezen a területen továbbra is szükségesnek mutatkozik.

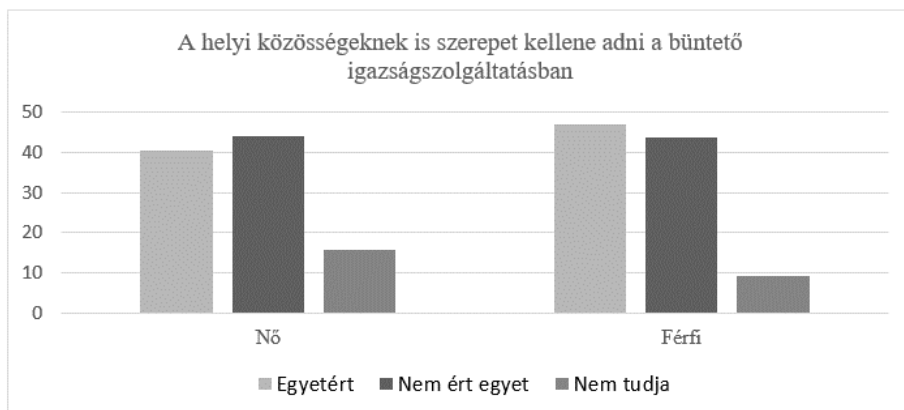
[17] Görgényi, 2006, 86.

[18] Görgényi, 2006, 86.

*15. ábra: A közösség részvétele a büntetőeljáráásban 1.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)*

A részletekre bontott elemzésből kitűnik, hogy a közösség bevonását a férfi, valamint az 56 év feletti válaszadók nagyobb arányban támogatják. Az idősebb személyek feltehetőleg jobban bíznak a közösség és a család összetartó erejében, mint a fiatalabb és lazább kapcsolatokkal rendelkező egyének.

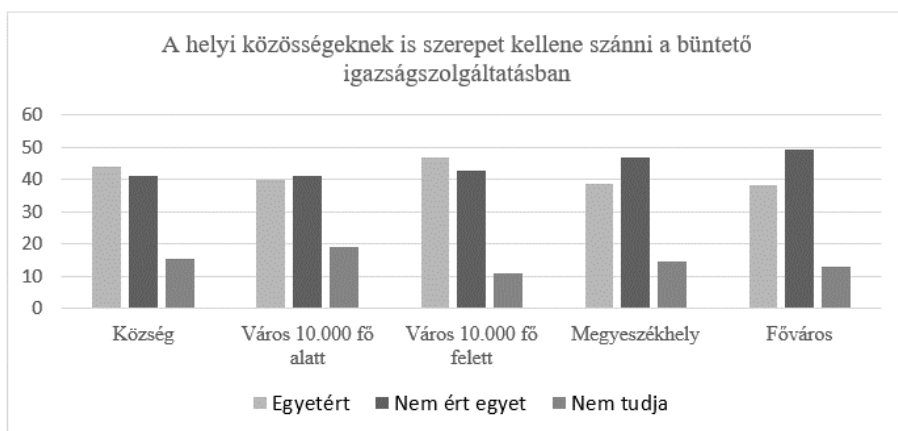

*16. ábra: A közösség részvétele a büntetőeljáráásban 2.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)*

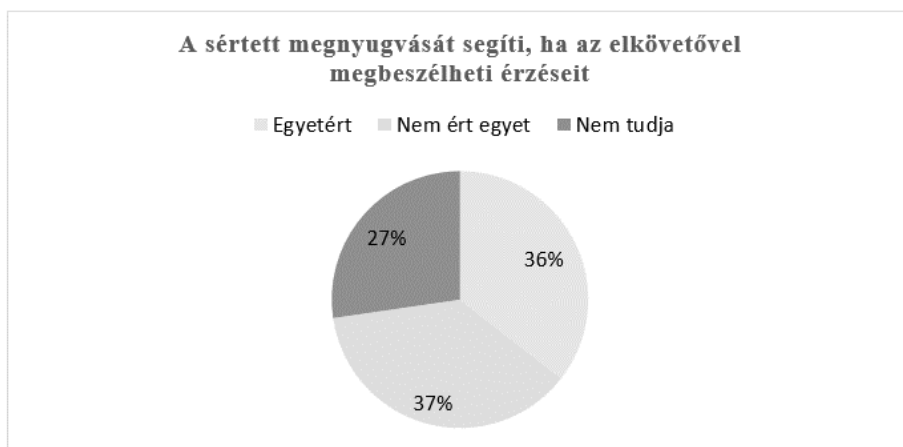
17. ábra: A közösség részvétele a büntetőeljárásban 3.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A kisebb közösségek összetartó erejét jól tükrözi a válaszok településszint szerinti szórása is. A községekben élők nagyobb arányban vélik úgy, hogy a szűkebb és tágabb környezet képes pozitív változást elérni a büntető felelősségrevonás tekintetében. Feltehetőleg a kevesebb lélekszámú településeken élők egymással szorosabb családi és baráti kapcsolatot ápolnak, így ezek erejét saját bőrükön is megtapasztalják. A nagyobb városokban tartózkodók, túlnyomórészt fiatal válaszadók, ehhez képest alacsony hatékonyságú vagy akár igazságtalan ítéleteket várnának a közösség fellépésétől.

18. ábra: A közösség részvétele a büntetőeljárásban 4.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A közvetítói eljárás következményeire vonatkozó kérdésekre biztató válaszok nem születtek. Annak ellenére, hogy az eddigi adatok alapján a közvetítés egy kívánatos és támogatott jogintézménynek tűnt, a válaszadók bizonytalan-nak mutatkoztak a sértett érzéseinek vonatkozásában. Az összesített eredmények alapján úgy tűnik, a sértett megnyugvását – a lakosság álláspontja szerint – a közvetítói eljárás nem segíti elő. Az egyes válaszok közötti minimális százalékos különbség okán azonban a kérdésben inkább erős társadalmi bizonytalanságot érzékelhetünk. A félig nyitott kérdések alapján a válaszadók úgy vélték, a sértettek az elkövető nyomására vagy az eljárás gyorsítása okán vesznek részt a közvetítésben. Az eljárást annak kevésbé kötött volta ellenére nem tartották feltétlenül alkalmasnak az érzések megvitatására, illetve kiemelték, hogy a jóvátétel pusztá ténye a lelki sérülések feldolgozásában nem segít. Összességében úgy vélték, a sértett megnyugvása jobban függ az eset összes körülményétől, az elkövető személyétől és magatartásától, mint az érzelmeinek megvitatásától.

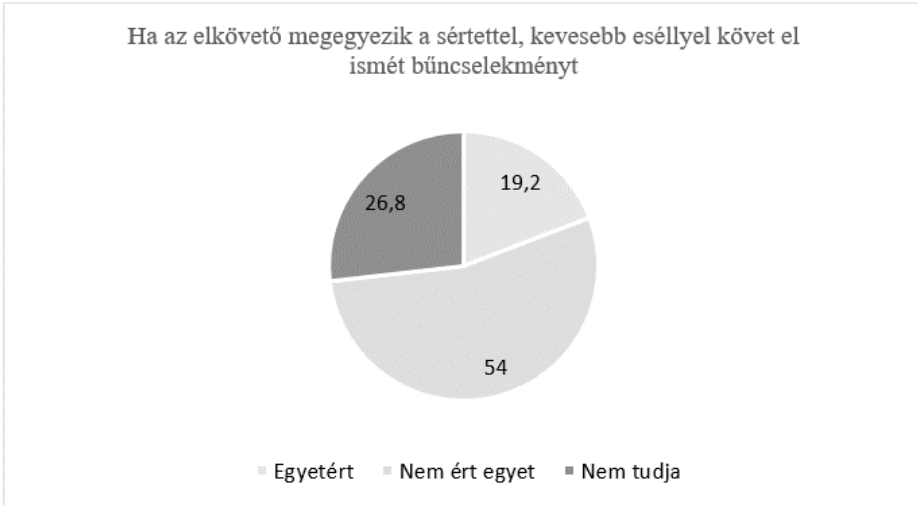

19. ábra: A sértett részvétele a büntetőeljárásban
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

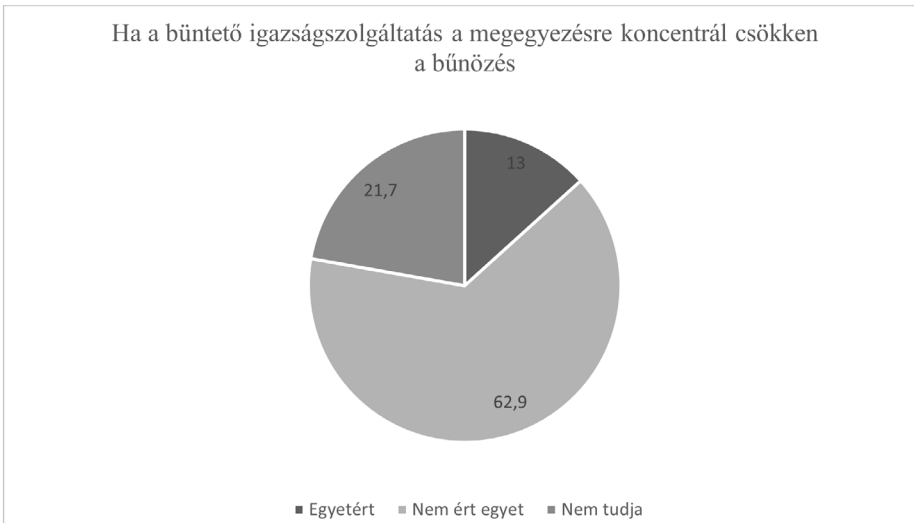
Az elkövető visszaesésével és a bűnözés csökkenésével kapcsolatosan szintén szkepticizmus tapasztalható. A válaszadók úgy vélték, az elkövető jövőbeni bűnözésére hatást nem képes gyakorolni a mediáció. Ezzel a megállapítással összefüggésben, az összébűnözés csökkenését sem vélelmezték. Szöveges válaszokban kiemelték, hogy a csökkenés ténye egyéntől és az elkövetett bűncselekmény súlyától függ. Amennyiben az elkövető valódi büntudatot él át, úgy gondolták, feltehetőleg ismételten nem fog bűnelkövetővé válni.

A közvetítói eljárásban azonban a bűnözés veszélyének növekedését látták. A túlnyomó álláspont szerint, ha az elkövető az egyezkedés révén enyhe büntetésben részesül, nem valósul meg a kellő visszatartó erő. A visszatartó erő hiánya felbátoríthatja a bűncselekmény elkövetését fontolgató személyeket, hiszen

„megúszhatónak” érzékelhetik a bűnözést. További problémaként jegyezték meg, hogy mind a visszaesésnek, mind az össz-bűnözésnek csökkennie kellene a büntetőjogi közvetítéstől, azonban hazánkban nem képes ezen hatás kiváltására. A jelenség okaként a társadalom éretlenségét és felkészületlenségét jelölték meg.

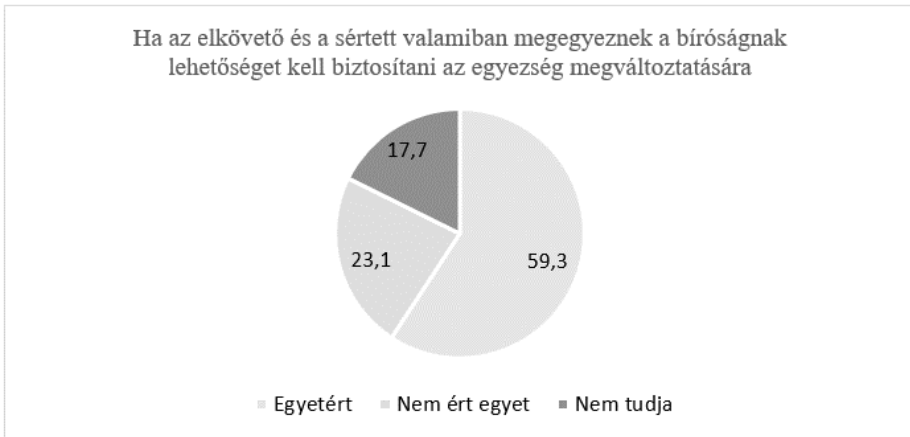

20. ábra: A visszaesés kockázatának csökkentése
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

21. ábra: A össz-bűnözés tendenciájának csökkenése
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

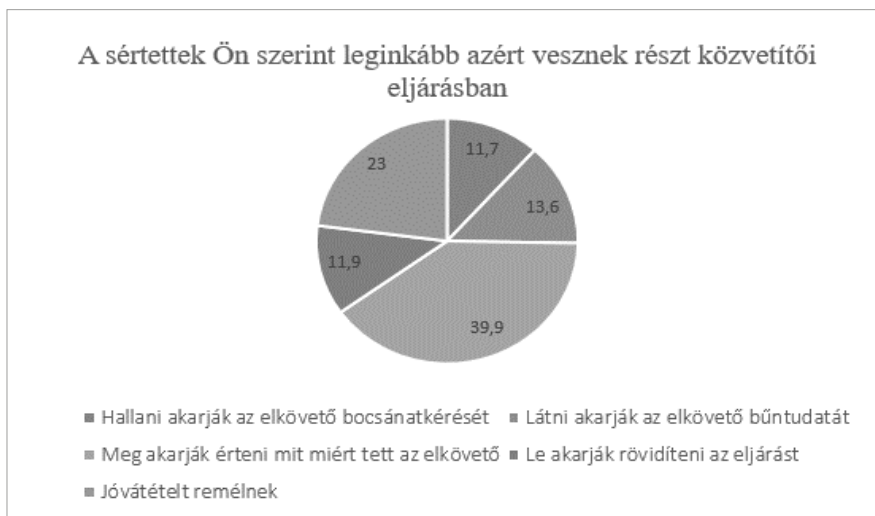
A közvetítői eljárás kétes kimeneteléből kifolyólag a válaszadók úgy vélték, a bíróságoknak lehetőséget kell biztosítani az elkövető és a sértett egyezségének megváltoztatására. Ilyen módon kiküszöbölhetőnek tartották a túlságosan enyhe jogkövetkezmények alkalmazását, továbbá kiszűrhetőbbnek vélték a jogintézmény sértett hátrányára történő alkalmazását. A jelenlegi bírósági felülbírálat lehetőségét tehát kívánatosnak és szükségesnek tartották, annak esetleges negatív hatásait elhanyagolhatónak érzékelték.

22. ábra: Az érintettek egyezségének megváltoztatása
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

A félig nyitott válaszokból világossá vált, hogy az elkövető részvételi motivációját a válaszadók a büntetés elkerülésében vagy enyhítésében látják. Ez az álláspont markánsan kirajzolódott, annak ellenére, hogy kérdés az elkövető gondolkodására kifejezetten nem irányult. Direkt kérdés a sértett beleegyezésére vonatkozott, abból az okból, hogy álláspontom szerint ebbe az oldalba a válaszadók nehézségek nélkül képesek behelyezkedni.

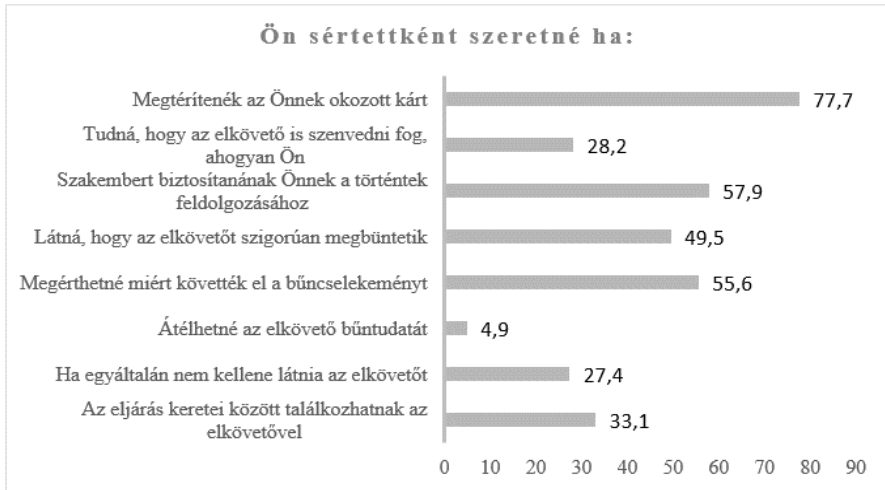
Az összesítés alapján látható, hogy a lakosság nagy része úgy véli, a sértettet leginkább az elkövetett tett megértése motiválja a mediációra történő rábólintáskor. Természetesen második helyen a jóvátételben részesülés lehetősége szerepel, mindezeket pedig az elkövető büntudatának átélése követi. Az eljárás lerövidítésének szándéka így a negyedik helyre szorult, amely különösen érdekesnek bizonyul abból a szempontból, hogy a hosszas ügymenet az igazságszolgáltatással szembeni leggyakoribb kritikák közé tartozik. Az eljárás gyorsítása – a kitöltők véleménye alapján – sokkal inkább a jogalkotó és a jogalkalmazók „vesszőparipája”, mint a sértettek elvárása.

23. ábra: A sértetti részvétel motivációi
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

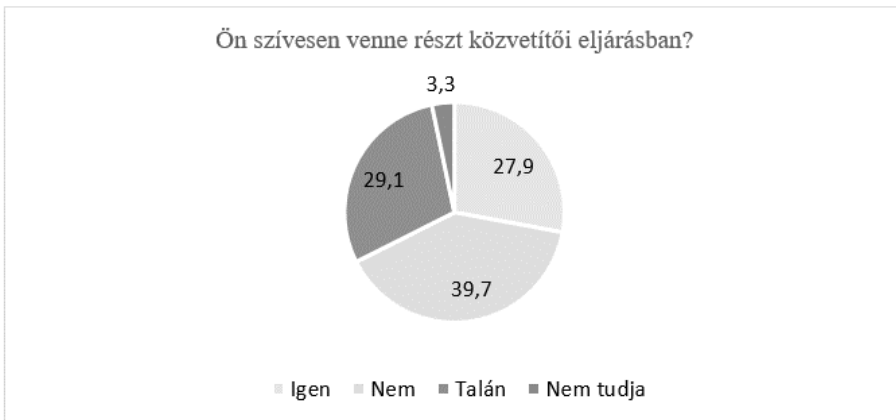
A kifejezetten egyéni véleményre irányuló utolsó két kérdés tekintetében úgy tűnik, a lakosság nagy része kifejezetten elvárja a bűncselekmény által okozott kár megtérítését, valamint szeretné megérteni, hogy az elkövetőt mi vezérelte tettének megvalósításához. A válaszadók 49,5%-ának megnyugvását szolgálná, ha az elkövetőt szigorúan felelősségre vonnák. Mindebből látható, hogy a bűncselekmények súlyozása mindaddig elvárt, amíg a kérdés általánosítást tartalmaz. Azonban, ha a válaszadó belehelyezkedik a sértetti pozícióba, szigorúbb és erőteljesebb fellépést vár el az igazságszolgáltatás gépezetétől.

Kiemelkedően előremutató, hogy a felkínált opciók közül 57,9% fogadná örömmel pszichológus vagy pszichiáter segítségét a bűncselekmény által okozott lelki traumák feldolgozásához. Ez a társadalmi igény mindenképpen előremutató, valamint hozzájárulhat a sértettek – így a társadalom – mentális jólétének fejlesztéséhez.

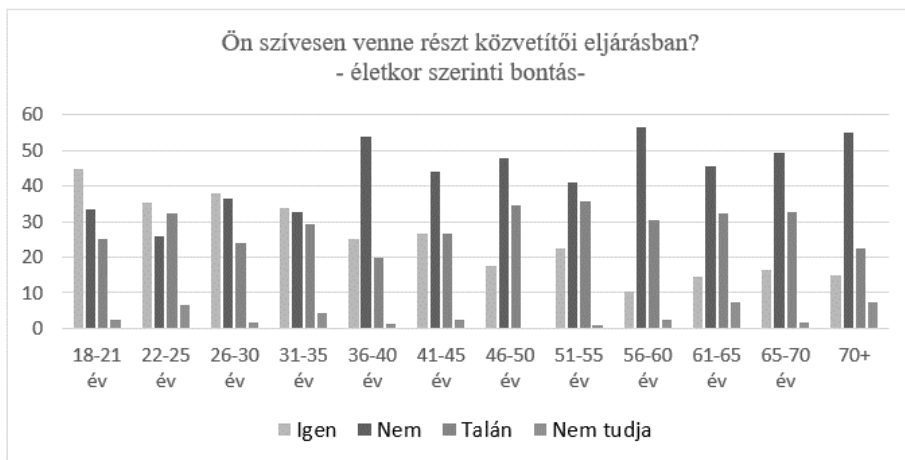

24. ábra: A válaszadók elvárásai
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

Az utolsó kérdés alapján kijelenthetjük, hogy a válaszadók többsége bizonytalan abban a kérdésben, hogy ő maga részt venne-e közvetítői eljárásban. Egyértelműen kimutatható, hogy a fiatalabb kitöltők bizonytalanul, az elkövetett cselekmény súlyától függően válnának az eljárás részévé, amíg az idősebbek inkább nem egyeznének bele a hagyományos eljárás elterelésébe.

25. ábra: A válaszadók részvételi hajlandósága 1.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

26. ábra: A válaszadók részvételi hajlandósága 2.
(Forrás: a szerző saját szerkesztése)

VI. ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmány keretei között igyekeztem bemutatni az általam elvégzett empirikus kutatást, valamint megvilágítani a magyar lakossági álláspontot a büntetőjogi helyreállító igazságszolgáltatásról.

Az adatok elemzése alapján megállapíthatjuk, hogy a resztoratív szemlélet támogatott és elfogadott hazánkban. Az OKRI által elvégzett kutatás adatait szemlélve pedig világosan láthatjuk, hogy az elfogadottság növekvő tendenciát mutat. A szakterületet képviselő személyek állhatatos munkájának köszönhetően a laikus közösség számára az évek során letisztultabbá vált, hogy a közvetítói eljárás nem a büntetés elkerülésének egy módja, hanem az érintetteknek – hagyományos eljárásnál – kedvezőbb konfliktusfeloldási mód.

A lakosság nagyobb része úgy véli, a sértettre koncentráció, az okozott kár megtérítése, a jóvátétel hangsúlyozása és az állami hatalom visszaszorítása járható és kívánatos út a büntetőeljárásban. Kiemelkedően előremutató, hogy a válaszadók túlnyomó része elvárja és kiemelten fontosnak tartja az ügyek súly szerinti felosztását, továbbá hangsúlyozza az elkövetők tekintetében az egyéniítés szükségességét.

Bizonytalanság tapasztalható azonban az eljárások – kifejezetten a közvetítói eljárás – kimenetelében és bűnözésre gyakorolt hatásában. A laikus közösség szkeptikusan áll azon kérdéshez, hogy az elkövetők valóban megbánják-e tetteiket, és az eljárás folyamán a bűnelkövetők visszaesése statisztikailag kimutathatóan csökken-e. Éppen ezért a diverzió pozitív hatásainak hangsúlyozása továbbra is a jogalkalmazók feladata. További tájékoztatás szükséges a közösség

bevonásának előnyeiről, ezzel is teret nyitva az áldozat-elkövető mediáción kívüli bővítésnek. Álláspontom szerint ezen fejlesztés a leghatékonyabban fiatalok körében végzett családi vagy közösségi kör mintaprogramokkal kezdhető meg. A családi vagy közösségi kör meditációs megbeszéléseken az érintettek szűkebb és tágabb környezetének is lehetősége nyílna mind az elkövetői, mind a sértetti oldal megértésére. A jól működő külföldi példákat – példának okáért Kanada, Egyesült-Államok – követve egy támogatóbb, az elkövetőknek és a sértetteknek is nagyobb érzelmi biztonságot jelentő közösséget és társadalmat hozhatnánk létre. A folyamat végére a fiataloktól egészen a felnőttkorúakig terjedő programok válnának kialakíthatóvá, így lehetősége nyílna a szakembereknek a még adekvátabb megbeszélési forma kiválasztására. A pozitív mintát látva – feltehetőleg – a közösség aktív bevonása is éveken belül az egyszemélyes közvetítéshez hasonló, magas társadalmi támogatást nyerne.

A közvetítői eljárásokba vetett társadalmi bizalom további erősítésén túl fontos kezdeményezésnek tartom a mediációs eljárás keretei közötti lelki segítség nyújtását. A találkozók közötti szakszerű segítség jelentős mértékben növelhetné a sértett megnyugvását, így az eljárás hatékonyságát. A mentális jólétre koncentráció csökkentheti az ismételt áldozattá válás kockázatát, hosszútávon pedig szolgálhatja az elterelési eszközökbe vetett társadalmi bizalom további növekedését.

Összességében következtetésként rögzíthetjük, hogy a kijelölt irány megfelelő, a társadalom részéről stabil és folyamatosan növekvő bizalommal rendelkezik. A szélesebb körű tájékoztatással, az eredményesség statisztikai hangsúlyozásával – álláspontom szerint – a jelenleg szkeptikusabb közösség is meggyőzhetővé válna. Fontosnak tartom a társadalom tömegtájékoztatásán túl a jogalkalmazók folyamatos képzését és szemléletformálását is, hogy a jogintézményt ne pusztán az ügyek redukálásnak módjaként, hanem valódi megoldásként szemléljék. Az elfogadottság növelésének sarokköve lehetne továbbá a pártfogó felügyelői szolgálat munkaterhének csökkentése, amelynek eredményeképpen a segítségen nap mint nap dolgozó személyek még egyéniesítettebb és még nagyobb odafigyeléssel előkészített segítséget lennének képesek nyújtani.

Álláspontom szerint az összegzésben részletezett fejlesztések – új és további mintaprogramok, szakszerű pszichológiai és pszichiátriai segítséget nyújtó személyek bevonása, a gyakorló jogászok továbbképzése – megvalósításával a resztoratív szemlélet hazánkban még inkább a konstruktív problémamegoldás és a társadalmi integráció eszközévé válhat.

IRODALOM

- Barabás Andrea Tünde (szerk.) (2020): *Alkalmazott kriminológia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.
- Daily, Kathleen (2002): Restorative Justice: The Real Story. In: *Punishment & Society*. Vol. 4/2002.
DOI: <https://doi.org/10.1177/14624740222228464>.
- Görgényi Ilona (2006): *Kárjótétel a büntetőjogban, mediáció a büntetőügyekben*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft, Budapest.
- Győri Csaba (2014): Néhány gondolat a retributív és a helyreállító igazságszolgáltatás összeegyeztettségéről. In: Borbíró Andrea – Inzelt Éva – Kerecsi Klára – Lévay Miklós – Podoletz Léna (szerk.): *A büntető hatalom korlátainak megtartása: A büntetés, mint végső eszköz Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Jogaszvilag.hu: A közvetítői eljárás szabályai az új Be.-ben, 2018. (Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-kozvetitoi-eljaras-szabalyai-az-uj-be-ben/>. Letöltés ideje: 2022.05.21.).
- Kerecsi Klára (2006): A közvélemény és a szakemberek a helyreállító igazságszolgáltatásról. In: *Büntetőjogi kodifikáció*. 2006/2. sz. (Elérhető: https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/PDF_EPUB/bjk_2006-2.pdf. Letöltés ideje: 2022.06.20).
- Kiss Anna (2005): Elvárások az Eu-ban – Gondolatok a mediációról. In: *Ügyészek Lapja*. 2005/1. szám.
- Pápai-Tarr Ágnes (2012): *A büntetőeljárás gyorsításáról*. Gondolat Kiadó, Budapest,
- Roach, Kent (1992): Four Models of the Criminal Process. In: *Journal of Criminal Law and Criminology*. Vol. 2/1992. Szabó András (1990): Megelőzés és arányos büntetés. In: *Magyar Jog*. 1990/11. sz.
- Tóth Mihály (2005): A tett-központú büntetőjogtól a sértett-központú büntetőjogig. In: *Jura*. 2005/5. sz.